PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

Školní rok 2023/2024

Ředitel školy: Ing. Josef Nehyba
Výchovný poradce: Ing. Mgr. Sáša Nelibová
Školní metodik prevence: Mgr. Jana Švecová
Tel / Fax: 416 831 225 / 416 831 216
E-mail: skola@vosasos.cz
Web: http://www.vosasos.cz

Obsah:

1. Úvod 3
2. Charakteristika školy 3
3. Cílová skupina 3
4. Hlavní cíle 4
4.1. Dlouhodobé: 4
4.2. Krátkodobé: 4
5. Metody a formy realizace Preventivního programu školy 5
6. Měření efektivity programu 5
7. Způsob realizace 5
8. Popis současného stavu problematiky 6
9. Spolupráce školy s rodiči 7
10. Realizace Preventivního programu školy 7
10.1. Během roku budou realizovány akce: 8
10.2. Adaptační kurz 8
10.3. Aktivity pro žáky 8
10.4. Časový harmonogram 9
10.5. Začlenění prevence rizikového chování do výuky 10
10.6. Evidence a způsob vyhodnocení Preventivního programu školy 11
11. Závěr 11
Přílohy 11

1. Úvod

Preventivní program školy je dokument zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Preventivní program školy je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy.

Preventivní program školy je určen pro žáky a pedagogické pracovníky školy a ve svém důsledku má vést k pozitivní změně klimatu školy s minimem kázeňských problémů ve škole i mimo školu. Zasahuje výchovnou i naukovou složku vzdělání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu třídy, ke změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod.

2. Charakteristika školy

Naše škola byla založena roku 1864 a je jednou z nejstarších svého druhu v republice. V současnosti zde studuje 323 žáků. SOŠ má studijní obory: Ekonomické lyceum (E), Dopravní prostředky (D), Agropodnikání (A) - zaměření: Ekonomika a podnikání. Zřizovatelem školy je Ústecký kraj. Budova školy se nachází nedaleko centra města, je obklopena pěknou parkovou úpravou. Žáci se také podílejí na vytváření příjemného prostředí nejen v areálu školy, ale i na estetizaci školního interiéru tím, že dostávají prostor k vlastní realizaci svých nápadů při výzdobě školy a tříd. Fotbalová Farma při Vyšší odborné a Střední odborné škole v Roudnici nad Labem byla založena roku 1999, kdy byl ve školním roce 1999/2000 otevřen první ročník oboru vzdělání Silniční doprava s rozšířenou výukou fotbalu. Nyní jsou žáci FF ve všech studijních oborech.

Hráči Fotbalové Farmy mají pro svůj sportovní růst k dispozici vlastní tréninkovou plochu, saunu, posilovny, tělocvičnu a mnoho dalšího. Fotbalová příprava je zajištěna v rámci výuky v dopoledních i odpoledních hodinách špičkovými trenéry. Fotbalová Farma hraje krajský přebor Ústeckého kraje. Fotbalové třídy již opustilo přes 200 absolventů a mnoho z nich nastupuje v divizních soutěžích nebo v předních krajských celcích. Od školního roku 2015/2016 v rámci Střediska volného času při VOŠ a SOŠ Roudnice nad Labem mohou hráči Fotbalové Farmy získat certifikáty (trenéra, první pomoci atd.). Celý proces zvyšuje uplatnitelnost a všestrannost hráčů. Dále škola nabízí žákům pro školní rok 2023/2024 sedm zájmových kroužků (fotbalový, hokejový, matematický, počítačový atd.), možnost získání certifikátu ECDL a zkoušku z obchodní korespondence ENTER.

3. Cílová skupina

- žáci studijních oborů (věk 15–19 let)
- pedagogové školy
- rodiče žáků
- nepedagogičtí pracovníci školy

4. Hlavní cíle

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti žáků vůči rizikovému chování a minimalizovat sociálně negativní jevy ve škole.

Prevence rizikového chování žáků v působnosti naší školy představuje aktivity v následujících oblastech prevence:

- drogová závislost, alkoholismus a kouření
- kriminalita a delikvence
- virtuální drogy (počítače, televize…)
- patologické hráčství
- záškoláctví
- kyberšikana, šikanování, vandalismus a další formy násilného chování
- sebepoškozování
- sekty
- xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus
- poruchy příjmu potravy
- zdravý životní styl a vhodné trávení volného času
- rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- sexuální rizikové chování - AIDS

4.1. Dlouhodobé:

- formování postoje našich žáků k drogám – rizika spojená s užíváním cigaret, marihuany, organických rozpouštědel, alkoholu aj.
- snížit počet experimentátorů s drogami
- předcházet vzniku šikany
- zabránit záškoláctví
- zlepšit sociální klima školy
- zvýšit sounáležitost žáků se svou školou a svými pedagogy
- vést žáky k zodpovědnému chování, jednání a osobní zodpovědnosti
- vést žáky ke zdravému životnímu stylu
- zavádět Preventivní program do běžného chodu školy
- posilovat asertivitu žáků

4.2. Krátkodobé:

- besedy s drogovou problematikou, problematikou AIDS a šikany
- zastavit růst „pravidelných kuřáků“ cestou vysvětlování a pozitivních příkladů
- snížit počet předpokládaných agresorů na škole
- snížit tolerantní postoj našich žáků k zneužívání marihuany
- získat rodiče ke spolupráci se školou
- spolupracovat s ostatními příslušnými orgány v okrese a ve městě

5. Metody a formy realizace Preventivního programu školy

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova bude probíhat mezipředmětově. Některé používané metody práce:

- výklad (informace)
- samostatná práce (referáty, informace z tisku…)
- besedy, diskuse s učiteli i s odborníky (PPP Litoměřice – pobočka v Roudnici n. L. MěP, MěÚ Roudnice n. L.)
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání
- párová, skupinová práce ve třídě
- soutěže (předmětové olympiády, SOČ, městské soutěže, vlastní školní soutěže)
- skupinové práce v rámci vyučování

6. Měření efektivity programu

Pro zjištění efektivity programu budou využity následující způsoby:

- hodnocení akcí samotnými žáky
- dotazníky, testy a jejich hodnocení
- účast na jednotlivých akcích

7. Způsob realizace

- účast metodika prevence na odborných seminářích, kurzech
- spolupráce metodika prevence s výchovným poradcem Ing. Mgr. Sášou Nelibovou při řešení případných problémů žáků
- poskytování informací ostatním učitelům a rodičům
- spolupráce s radou školy
- zvyšování informovanosti učitelů průběžným dokupováním odborných knih a časopisů do učitelské knihovny
- bude věnována zvýšená pozornost žákům s problémovým chováním
- bude věnována zvýšená pozornost jevům, které mohou signalizovat počínající zneužívání návykových látek
- bude věnována zvýšená pozornost jevům, které mohou signalizovat počínající zrod šikany a jiného rizikového chování (zneužívání žáků, záškoláctví atd.) – spolupráce se sociálním odborem města, městskou policií a Policií ČR
- vytváření akcí, soutěží a projektů v rámci prevence rizikového chování

8. Popis současného stavu problematiky

Ve všech třídách jsou žáci informováni o výskytu a prevenci rizikového chování v rámci třídnických hodin, které jsou každý týden, jsou součástí rozvrhu třídy. Začínají od září, kde žáky třídní učitel seznámí se školním metodikem prevence a školním řádem. Potom se dle potřeby a plánu seznamují s prevencí. I ostatní vyučující se podílejí na plnění Preventivního programu školy, mají probíraná témata uvedena v tematických plánech. V průběhu školního roku žáci dostávají informace od svých vyučujících odborných předmětů.

Na škole probíhají i příležitostné akce např. soutěže, besedy, přednášky, exkurze. V měsíci listopadu a dubnu probíhají schůzky rodičů, na kterých třídní učitelé informují rodiče o činnosti metodika prevence. V měsíci červnu se konají schůzky rodičů pro budoucí žáky 1. ročníků. Všichni se tak mají možnost seznámit s metodikem prevence, se školním řádem. Výchovný poradce se s metodikem prevence zaměřuje na výskyt neomluvené absence, ale také na výskyt vysokého počtu omluvené absence. Žáci i rodiče mohou metodika prevence navštívit během konzultačních hodin nebo po telefonické domluvě. Kontaktní adresy a další údaje jsou vyvěšeny na nástěnkách v hlavní budově v 1. poschodí. Žáci mohou navštěvovat studovnu, kde je velké množství propagačního a informačního materiálu. Metodik prevence zajišťuje jen primární prevenci společně s ostatními vyučujícími.

Sekundární prevencí se zabývají odborníci v Centru v Litoměřicích. Spolupracujeme také s panem kurátorem Bc. V. Živným, pplk.. Mgr. I. Havlíčkovou, městskou policií, pedagogickou-psychologickou poradnou, Policií ČR. Metodik prevence se zúčastňuje metodických setkání pořádaných pedagogicko-psychologickou poradnou. Okresním metodikem je p. Mgr. K. Kozicová. S novými informacemi Mgr. J. Švecová seznamuje ostatní vyučující na pedagogických poradách. Metodik úzce spolupracuje a řeší problémy s výchovnou poradkyní paní Ing. Mgr. S. Nelibovou a p. ředitelem Ing. J. Nehybou.

Žáci mohou své problémy a připomínky sdělit i anonymně elektronickou cestou. Prevence probíhá i u fotbalových tříd pod sloganem: Fotbal ano! Drogy ne! Žáci hrají fotbalové zápasy a účastní se různých tělovýchovných soutěží (spolupráce s ČMFS, fotbalovými kluby v Ústeckém kraji, Euro Sportingem). Žákům v rámci využití volného času nabízíme: tělocvičnu, posilovnu, středisko volné času (7 zájmových kroužků), učebny s výpočetní technikou, odborné exkurze.

Naši činnost prezentujeme v Deníku Litoměřicko, Reflexu, v Atlasu škol, v Roudnických novinách, na internetu www.vosasos.cz, při dnech otevřených dveří. Pravidelně se účastníme prezentace škol na Mělníku a v Litoměřicích. Zjišťujeme, že někteří žáci naší školy kouří a mají také zkušenost s alkoholem, zaměřujeme se v oblasti prevence návykových látek hlavně na tyto společensky tolerované drogy. Třídní učitelé upozorňují na jednotlivé rizikové žáky, kterým je věnována pozornost v rámci realizace PPŠ.

9. Spolupráce školy s rodiči

Rodiče jsou požádáni o spolupráci v rámci svých možností. Škola nabízí:

- poskytnutí kontaktních adres na odborníky a specializovaná pracoviště
- poskytnutí obecných informací o drogách, o výskytu drog na okrese
- třídní učitel na schůzkách rodičů požádá o podporu a spolupráci na realizaci preventivního programu
- třídní učitel informuje rodiče a žáky o způsobu řešení přestupků podle školního řádu a seznámí je se sankcemi i za jeho porušování
- školní metodik prevence, výchovný poradce, ředitel školy, třídní učitel spolupracují s rodiči, jejichž dítě má nějaký handicap
- rodiče jsou informováni prostřednictvím webu školy o všech změnách ve školním rozvrhu, o školních akcích a dalších aktivitách

10. Realizace Preventivního programu školy

- na realizaci PPŠ se podílí všichni zaměstnanci školy, vedení školy, školní metodik prevence, výchovný poradce, pedagogičtí pracovníci, provozní zaměstnanci; v případě potřeby okresní metodik prevence, lékař pro děti a dorost, pracovník pedagogicko psychologické poradny, sociální odbor, Policie ČR
- na začátku školního roku jsou všichni žáci seznámeni se školním řádem a pravidly BOZP a PO
- vyučující seznámí žáky s pravidly bezpečného chování před každou akcí pořádanou školou
- v průběhu celého školního roku mají žáci možnost v případě příznivého počasí trávit velké přestávky a volné hodiny na školním dvoře
- pedagogický dozor je zajištěn během přestávek v prostorách školy (prevence šikany a užívání návykových látek)
- součástí PPŠ je i prevence šikany (pro zkvalitnění mezilidských vztahů, upevnění vzájemné tolerance a zvýšení sounáležitosti s vlastní školou), krizový plán
- prevence rizikového chování je součástí školního řádu
- dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkající se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, bude toto klasifikováno jako hrubý přestupek a budou z toho vyvozeny patřičné sankce
- budou sledovány i další rizikové jevy - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd.; při jejich zjištění budou navržena cílená opatření, v případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

    - individuální pohovor s žákem
    - podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
    - doporučení kontaktu s odborníky
    - v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru
    - v případě dealerství oznámení Policii ČR
    - pedagogové mají možnost zapůjčit si propagační materiály a metodické pomůcky ve studovně, u metodika prevence
    - přehled institucí a center krizové intervence v okrese včetně adres a telefonních čísel je k dispozici u metodika prevence

10.1. Během roku budou realizovány akce:

- návštěvy kulturních zařízení (vytvářejí pozitivní vztah žáků ke kultuře)
- měsíc září bude věnován osobnostní a sociální výchově, stmelení kolektivů, tvorbě pravidel chování (adaptační kurzy 1. ročníků), drogové prevenci
- v říjnu proběhne turnaj v piškvorkách, prohlídka výstavy v Galerii, divadelní představení v Praze, fotbalová utkání
- při listopadových třídních schůzkách budou rodiče informováni o preventivním programu na škole a dále jim bude nabídnuta možnost konzultace s metodikem prevence
- v listopadu se uskuteční test fotbalových dovedností, školní kola olympiád, den otevřených dveří, beseda s kurátorem, soutěž o nejlépe vyzdobenou třídu
- před Vánocemi budou v rámci jednotlivých třídních kolektivů pořádány vánoční besídky a Mikuláš, projektové dny, vánoční zpívání
- v průběhu prvního pololetí se budou konat sportovní turnaje, fotbalové zápasy ve spolupráci s vyučujícími tělesné výchovy
- během druhého pololetí se uskuteční besedy, maturitní plesy, tradiční běh na horu Říp, vyhlašovaný ředitelem školy
- v měsíci dubnu se budou konat schůzky rodičů, rodiče budou informováni o plnění PPŠ, spolupráce se ZŠ
- žáci třetích a čtvrtých ročníků se zúčastní akce „Den bezpečnosti“
- v měsíci červnu proběhnou projektové dny zdravovědy, drogové prevence
- schůzky rodičů budoucích 1. ročníků, kde se seznámí s PPŠ, školním metodikem prevence
- průběžně bude škola pořádat činnost SVČ, odborné exkurze, fotbalové zápasy, zájezdy do divadel, projektové dny a dále se žáci zapojí do soutěží vyhlašovaných jinými subjekty.

10.2. Adaptační kurz

Je třídenní kurz pro žáky 1. ročníků, všech oborů, jehož hlavním cílem je vytvoření dobrého třídního kolektivu. Žáci by se měli lépe poznat, naučit se spolupracovat, vytvořit se svým třídním učitelem dobrý tým. Naší snahou je také vzbudit jejich zájem o školní záležitosti. Kurzu se účastní třídní učitel a vedoucí kurzu. Náplní kurzu jsou aktivity zaměřené na prevenci rizikového chování, sportovní aktivity, hry zaměřené na rozvoj psychických a komunikativních dovedností.

10.3. Aktivity pro žáky

ročníky první

- vzájemné poznávání – adaptační kurzy
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity

ročníky druhé

- začlenění nových žáků do komunity třídy
- hlubší vzájemné poznávání účastníků
- prohlubování kolektivních vztahů se včasným podchycením nežádoucích projevů chování

ročníky třetí

- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, nikotinu, drog, nevhodných způsobů chování)
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, reklamy apod.)

ročníky čtvrté

- přehled životních rizik
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- aktivní spolupráce se ZŠ

10.4. Časový harmonogram

Září Adaptační kurzy, práce s třídním kolektivem, seznámení s metodikem prevence, s pravidly bezpečnosti a školním řádem, besedy s kurátorem

Říjen Divadelní představení, soutěž – Piškvorky, prevence kouření

Listopad Den otevřených dveří, prevence šikany, upevňování třídního kolektivu, školní kola olympiád, závislostní chování – alkohol, test fotbalových dovedností, schůzky rodičů – PPŠ, Prevence šikany

Prosinec Vánoční besídky – práce s třídním kolektivem (důležitost přátelství a rodiny), Mikuláš, Rizikové chování – alkohol, nebezpečí pyrotechniky – prevence úrazů, vánoční aranžmá, vánoční zpívání

Leden Kyberšikana, maturitní ples 4. E

Únor Rizikové chování, AIDS, maturitní ples 4. A a 4. D

Březen Delikventní chování – vandalismus

Duben Schůzky rodičů – drogová prevence, kyberšikana, závislostní chování, organizační pomoc při akci ZŠ, rizikové chování v dopravě, gambling, přednáška Ireny Levkové z Úřadu práce z Litoměřic

Květen Intolerance, rasismus, xenofobie, návštěva Parlamentu, líčení u soudu

Červen Den bezpečnosti (zásah hasičů při dopravní nehodě zaviněné řidičem pod vlivem alkoholu a drog, vliv drog a alkoholu na řízení, první pomoc), drogová prevence nebezpečí užívání drog v období prázdnin, beseda s odborníkem, projektové dny

Další aktivity konané v průběhu školního roku: odborné exkurze, zájezdy na divadelní představení, soutěže, olympiády, fotbalové zápasy, sportovní soutěže, maturitní plesy, projektové dny, zájmové kroužky střediska volného času, konzultace

Dále nabízíme žákům: posilovnu, tělocvičnu, učebny s výpočetní technikou, nadstandardně vybavenou studovnu s knihovnou, možnost získání certifikátu ECDL, zkoušky z korespondence, přípravu na státní zkoušky pro psaní na klávesnici, , SVČ – 7 zájmových kroužků, zajišťujeme Mezinárodní průkaz studenta ISIC

Spolupracujeme: s MěÚ Roudnice nad Labem, Policií ČR, Pedagogicko-psychologickou poradnou, městskou knihovnou, galerií, Českomoravským fotbalovým svazem, ZŠ

10.5. Začlenění prevence rizikového chování do výuky

V hodinách BIE: biologie člověka, biologické účinky drog, nervová soustava- účinky drog
V hodinách EKL: ochrana zdraví, zdravý životní styl, pohoda prostředí
V hodinách PRO: konopí, mák setý
V hodinách CHE, CAE: drogy – přírodní látky, dělení alkaloidů, biologické a chemické účinky drog na organismus, drogy jako chemické látky, alkoholy
V hodinách EKO, EKP: šedá a černá ekonomika
V hodinách SPV: rodina a manželství pohledem práva, děti, rodiče, náhradní rodinná péče, normy společnosti a stát, trestné činy, politické ideologie, světová náboženství, vnímání, duševní hygiena, sociální komunikace, vývojové etapy člověka, sociální skupiny, člověk jako součást sociální skupiny, netolerance, xenofobie, rasismus, politické ideologie, sociální status a mobilita
V hodinách SPK: životní styl, kriminalita, společenské požadavky na hygienu
V hodinách PSY:psychické jevy, asertivita, předsudky a stereotypy, období puberty
V hodinách TEV: nebezpečí drog ve sportu, doping ve sportu, sportovní výživa
V hodinách PEK: drogové podnikání v ČR, návykové látky a závislost, souvislý opis –formátování, opis souvislého textu, formátování textu
V hodinách IKT: problém kyberšikany, bezpečný internet

Preventivní program školy vychází z těchto materiálů:

- Národní strategie Primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018
- Metodické doporučení MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28 k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních
- Metodický pokyn MŠMT ČR č. j.: 22294/2013-1 k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních
- Metodický pokyn MŠMT ČR č. j.: 10194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních MŠMT ČR č. j.: 21149/2016
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže MŠMT č. j.: 21291/2010-28.

10.6. Evidence a způsob vyhodnocení MPP

Informace o výskytu rizikového chování si vedeme průběžně a jsou evidovány v elektronické a papírové podobě. Stejným způsobem jsou evidovány i záznamy o školení pedagogů a preventivních aktivitách pro žáky. Pedagogové budou o plnění PPŠ informováni na poradách a podle okamžité potřeby. Dalším informačním zdrojem jsou jim internetové stránky školy a nástěnka.

11. Závěr

Preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče, nepedagogičtí pracovníci a odborníci.

I v letošním školním roce zůstává základním principem preventivní strategie na naší škole osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu, prevence společensky nežádoucích jevů a rozvoj dovedností, které vedou žáky k odmítání všech druhů sebedestruktivního chování, projevů agresivity a porušování zákona.

Za velmi důležitou oblast považuji prohlubování komunikativních dovedností mezi učitelem, rodiči, žákem, posilování sebevědomí, sebeúcty a vzájemné úcty, řešení konfliktů, překonávání překážek, boj proti nudě.

Cílem naší prevence rizikového chování je předávání informací o návykových látkách, vytváření postojů a schopností odmítnout tyto látky, podpořit vznik stabilní a vyrovnané osobnosti odolné vůči stresům a schopné vyrovnat se s náročnými životními situacemi.

Důležitou úlohu v prevenci šikany na škole je hlavně práce s třídním kolektivem na jeho stmelení a zamezení odtržení jedinců od kolektivu a vytvoření tak narušitele kolektivu.

Roudnice nad Labem 27. 8. 2023

Vypracovala: Mgr. Jana Švecová

Přílohy

Prevence šikany
Nález OPL (omamná nebo psychotropní látka) ve škole
Přehled základních školských dokumentů pro oblast prevence
Kontakty na webové stránky s problematikou rizikového chování
Krizový plán školy

Škola: Vyšší odborná škola a Střední odborná škola Roudnice n/L, příspěvková organizace
Součást PPŠ – **PREVENCE ŠIKANY**
Účinnost od: 1. 9. 2023
Ředitel školy: Ing. Josef Nehyba
Školní metodik prevence: Mgr. Jana Švecová
Pedagogická rada projednala dne: 30. 8. 2023

Obecná ustanovení

Na základě ustanovení písmene a) odstavce 1 § 165 zákona č. 561/2004 Sb. O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění vydávám jako statutární orgán školy tuto směrnici. Směrnice je součástí PP školy. Směrnice vychází z metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j.: 24 246/2008-6.

Cílem směrnice je upozornit na závažnost šikanování, poskytnout pedagogickým pracovníkům základní informace o jeho projevech a napomoci hledat řešení těchto specifických problémů.

1. Charakteristika šikanování

1.1. Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

1.2. Pocit bezpečí každého jedince je neodmyslitelnou podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu školy. Všechny školy a školská zařízení mají proto povinnost předcházet všem náznakům agresivity a všem náznakům agresivity a všem způsobům šikanování mezi žáky a svěřenci. Šikanování nesmí být pracovníky školy v jakékoli formě akceptováno. Šikanování se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech školách. Probíhá nejčastěji mezi žáky ve stejné třídě či výchovné skupině a odehrává se v době přestávek, cestou do školy a ze školy nebo v době osobního volna.
Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky v době vyučování a školních akcí, a to podle § 27 nařízení vlády č. 108/1994 Sb. a podle vyhlášky č. 263/2007 Sb. pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení. Podle § 422 občanského zákoníku odpovídá škola nebo školské zařízení i za škodu způsobenou žákům v době vykonávání přechodného dohledu, tj. při vyučování a v přímé souvislosti s ním. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

1.3. Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů vydírání, omezování osobní svobody, útisku, ublížení na zdraví, loupeže, vzbuzení důvodné obavy, poškození cizí věci, znásilnění, kuplířství apod.

1.4. Učitel nebo vychovatel, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu. V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadržování či schvalování trestného činu v krajním případě i podněcování. Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu podle § 10 trestního zákona může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování věděl a nezabránil páchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

2. Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu s následky především na psychickém zdraví. Mezi základní formy šikany patří:

- verbální šikana – přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií);
- fyzická šikana – přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti);
- smíšená šikana – kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech nabýt i rysy organizovaného zločinu. Příklady znaků šikanování, které neustále přibývají, jsou uvedeny v příloze.

3. Školy v prevenci šikanování

3.1. Je nutné, aby se s podstatou, formami a nebezpečnými důsledky šikany jako antisociálního chování jedinců i skupin žáků seznámili všichni žáci, učitelé, vychovatelé, výchovní poradci, ředitelé škol a školní inspektoři. Žáci i pedagogové by měli vědět, že tyto formy chování nejsou neškodnou legrací a zábavou, měli by být seznámeni zejména s negativními důsledky šikany, a to jak pro její oběti, tak pro její pachatele. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podněcovat počáteční projevy šikanování.

3.2. Každý pedagogický pracovník vede důsledně a systematicky žáky a studenty k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka a rozvíjí zejména:

- pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka;
- respekt k individualitě každého jedince;
- etické jednání (humanita, tolerance);
- jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince;

– všichni pedagogičtí pracovníci využívají možností osobní, společenské a morální výchovy v prevenci šikanování a prohlubovat si své znalosti a dovednosti v tomto oboru.

3.3. Ředitel školy odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a agresivity. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie, která je ve smyslu metodického pokynu ministra k prevenci sociálně patologických jevů součásti minimálního preventivního programu školy.

- V rámci účinné prevence šikanování je při přípravě a realizaci celoškolské strategie důležité zejména;

- Zajistit účast školního metodika prevence a případně i dalších učitelů v akreditovaných kurzech k problematice šikanování. Školní metodik prevence bude zodpovídat za informovanost všech pedagogických pracovníků školy nebo školského zařízení o dané problematice bude aktivně podílet na řešení případů šikanování a napomáhat svým kolegům zvládnout základní postup a strategii při řešení konkrétní situaci. Navodit úzkou spolupráci mezi žáky, rodiči a pedagogy a jasně vymezit možnosti oznamovat i zárodky šikanování (při zachování důvěrnosti takovýchto sdělení);

- Ve školním řádu jasně stanovit pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení;

- Zajistit v souladu s pracovním řádem zvýšený a kvalitní dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, po jeho skončení i během osobního volna a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet;

- Seznámit pedagogy se systémem školy pro oznamování a vyšetřování šikanování, vést pečlivou evidenci všech případů agresivního chování a šikanování mezi spolužáky (školní metodik prevence, výchovný poradce);
- Aktivně zapojit do prevence šikanování i nepedagogické pracovníky (sekretářka, účetní, školník, uklízečky…)

- Zvyšovat informovanost pedagogů v této oblasti, doplňovat školní knihovnu o literaturu z oblasti problematiky agresivního chování a šikanování, organizovat semináře s odborníky zabývajícími se danou problematikou, začleňovat témata šikany do dalšího vzdělávání učitelů apod.;

- Informovat pedagogy, žáky (svěřence) i rodiče o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikanování (např. umístit na přístupné místo kontakty a telefonní čísla na instituce, které se problematikou šikanování zabývají, viz příloha č. 2 a 3);
- Spolupracovat s odbornými službami resortu školství (pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče a s dalšími odbornými pracovišti poradenských preventivních služeb v regionu, poskytujícími odbornou konzultaci a psychoterapeutickou péči, s metodiky preventivních aktivit a s dalšími odborníky v regionu).

4. Metody řešení šikanování

4.1. Při vyšetřování počáteční šikany dodržují pedagogové strategii prováděnou v těchto pěti krocích:

- Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
- Nalezení vhodných svědků.
- Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace oběti a agresorů).
- Zajištění ochrany obětem.
- Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

4.2. Pokročilá šikana s neobvyklou formou- výbuch skupinového násilí vůči oběti – tzv. třídního lynčování, je nutný následující postup:

- Překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti.
- Domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování.
- Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- Pokračující pomoc a podpora oběti.
- Nahlášení policii.
- Vlastní vyšetřování.

4.3. Účastní-li se šikanování většina problémové skupiny, nebo jsou-li normy agresorů skupinou akceptovány, je k řešení přizván, aby šetření vedl odborník – specialista na problematiku šikanování (z pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, diagnostického ústavu, krizového centra apod.).

5. Výchovná opatření

5.1. Pro potrestání agresorů lze užít následující běžná výchovná opatření:

– napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia,
– snížení známky z chování,
– převedení do jiné třídy,
– doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež (dále SVP).

5.2. V mimořádných případech se užijí další opatření:

– doporučení rodičům na dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu,
– podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu,
– vyrozumění policejního orgánu, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování.

5.3. Oběti šikanování bude nabídnuta psychoterapeutická péče PPP nebo jiného poradenského pracoviště.

6. Spolupráce školy s rodiči žáků

Při podezření na šikanování žáka je nezbytná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Nelze však předpokládat, že rodiče budou vždy hodnotit situaci objektivně, proto se doporučuje upozornit je na to, aby si všímali možných příznaků šikany a nabídnout jim pomoc. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Pokud se rodiče setkají s příznaky šikanování (viz příloha č. 1), měli by se poradit s třídním učitelem, školním metodikem prevence, ředitelem školy, popř. psychologem, etopedem nebo jiným specialistou.

7. Spolupráce školy se specializovanými a ostatními institucemi

7.1. Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány a to zejména ve zdravotnictví s pediatry, odbornými lékaři, psychiatrickou péčí, v oblasti soudnictví se soudci, obhájci a žalobci (také využívání alternativních trestů), v oblasti sociální péče s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou).

7.2. Při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu přestupku nebo trestného činu, je ředitel školy nebo školského zařízení povinen oznámit tuto skutečnost Policii ČR.

7.3. Školy a školská zařízení jsou povinny bez zbytečného odkladu oznámit orgánu sociálně právní ochrany skutečnosti, které ohrožují žáka (svěřence), nebo že žák (svěřenec) spáchal trestný čin, popř. opakovaně páchá přestupky.

8. Závěrečná ustanovení

8.1. Kontrolou provádění ustanovení této směrnice je statutárním orgánem školy pověřen zaměstnanec: Ing. Mgr. S. Nelibová.

8.2. Směrnice je k dispozici všem pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy, kteří mají povinnost se s ní seznámit a dodržovat ji.

Roudnice nad Labem dne 30. 8. 2023

Ředitel školy: Ing. Josef Nehyba

Školní metodik prevence: Mgr. Jana Švecová

Příloha č. 1

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností!

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje, když silnější žák nebo žáci pro vlastní potěšení, často, opakovaně, ubližují druhým. V počátku se to děje nenápadně, prostřednictvím různých legrácek a „testíků“ (strkání, nadávání, schovávání věcí…), případně odmítáním, přehlížením, zesměšňováním a pomlouváním. Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem. Oběti mohou následky šikanování na těle i duši nést celý život.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obrať se na mne jako na výchovného poradce. Mohu ti skutečně pomoci, budu ti věřit a neprozradím tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvahu říct to mně ani svým rodičům, zavolej na pražskou Linku bezpečí, telefon 800155555. Bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu. Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje. Jsi-li z Litoměřic a okolí využij pomoci Fondu ohrožených dětí Litoměřice, Alšova 8, tel. č. 416 730 002.

Příloha č. 2

Stádia šikanování:

Motto:
Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.

První stadium se odehrává v podstatě v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukána. Třetí stádium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně se dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stádiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem. (Kolář M. Bolest šikanování, Praha, Portál 2005).

První stadium: Zrod ostrakizmu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je už zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šiřitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejníže, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ nepřemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stádium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Stadia šikanování podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.

Prevence šikany

Akce pro zkvalitnění mezilidských vztahů, upevnění vzájemné tolerance a zvýšení sounáležitosti s vlastní školou.

Akce	Odpovědná osoba
Třídnické hodiny	Třídní učitel
Projekty	Garant příslušného projektu
Zájmové kroužky	Vedoucí příslušného kroužku
Exkurze	Vedoucí exkurze
Adaptační kurzy	Vedoucí příslušného kurzu
Projektové dny	Vedoucí projektu
Konzultace	Vyučující s příslušnou aprobací
Předmětové olympiády	Vyučující příslušného předmětu
SOČ	Školní garant SOČ
Zájezdy do divadel	Vedoucí zájezdu
Sportovní akce školy	Vyučující TEV
Různé besedy s odborníky	Organizátor akce

Nález OPL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci **školy naleznou v prostorách školy látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nálezu ihned uvědomí vedení školy.
3. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíší datum, čas a místo nálezu. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy, svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
4. O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

B. V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. nálezu ihned uvědomí vedení školy.
3. nálezu sepíší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka nebo její/jeho zástupce.
4. nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
5. V případě, že je látka nalezena u žáka, který ji intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají **podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe,** postupují takto:

1. Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
2. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
3. Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Přehled základních školských dokumentů pro oblast prevence

Úplný přehled platných školských dokumentů naleznete na http://www.msmt.cz/dokumenty. V této sekci najdete přehledně roztříděné dokumenty vydané Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, dokumenty, na jejichž vzniku se MŠMT podílelo, nebo jiné dokumenty, které přímo souvisí s činností ministerstva. Stránka také obsahuje **seznam platných předpisů v resortu školství, mládeže a tělovýchovy.**

- **Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018**

- **Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních, č.j.: 22294/20131**
  http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-pokyny

- **Metodický pokyn MŠMT ČR č.j.: 21291/2010-28 k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních**
  http://www.msmt.cz

- ***Změna v poskytování státní podpory primární prevence***
  Vládní usnesení, Praha 2006
  http://www.msmt.cz/uploads/soubory/usneseni_vlady/ladniusneseni693_2006b.pdf

- ***Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT***
  MŠMT ČR, Praha 2005
  http://osha.mpsv.cz/news/novinky_CR/files/BZP_skoly.pdf?PHPSESSID=f59aac901dbca3e18018568f1e056b7b

- ***Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, č. 72/2005***
  http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-72-2005-sb-1

- ***Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu***
  MŠMT ČR, Praha 2004
  http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/ravidla_pro_rodice_a_deti_k_bezpecnejsimu_uzivani_internetu.doc

- ***Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané***
  MŠMT ČR, Praha 2003
  http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/poluprace_predskolnich zarizeni_skol_a_skolskych_zarizeni_s_policii_.doc

- ***Evaluace a diagnostika preventivních programů***
  MŠMT ČR, Praha 2002
  http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/valuace.pdf

- ***Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví***
  MŠMT ČR, Praha 2002
  http://www.msmt.cz/Files/DOC/pokynn.doc

- ***Volný čas a prevence u dětí a mládeže***
  MŠMT ČR, Praha 2002
  http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/olnycas.pdf

- ***Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení***
  MŠMT ČR, Praha 2001
  http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/prevence.doc

- ***Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č.j.: 14 423/99-22***
  http://www.msmt.cz/vzdelavani/metodicky-pokyn-msmt-k-vychove-proti-projevum-rasismu-xenofobie-a-intolerance

- ***Bílá kniha Evropské komise Nový podnět pro evropskou mládež***
  Komise Evropských společenství, 2001 (MŠMT ČR, Praha 2002)
  http://www.msmt.cz/Files/DOC/BKkonecnaverze.doc

- ***Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných***

- ***Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních MŠMT ČR č. j.: 21149/2016***

- ***Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže MŠMT č. j.: 21291/2010-28.***

Podpůrné dokumenty

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28
Příloha č. 1 – Návykové látky – drogy
Příloha č. 2 – Rizikové chování v dopravě
Příloha č. 3 – Poruchy příjmu potravy
Příloha č. 4 – Alkohol
Příloha č. 5 – Syndrom CAN
Příloha č. 6 – Školní šikanování
Příloha č. 7 – Kyberšikana
Příloha č. 8 – Homofobie
Příloha č. 9 – Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
Příloha č. 10 – Vandalismus
Příloha č. 11 – Záškoláctví
Příloha č. 12 – Krádeže
Příloha č. 13 –Tabák

Kontakty na další odborníky

Odbor sociálních věcí

Vedoucí odboru: Mgr. Monika Legnerová
Adresa: Riegrova 1100, Roudnice nad Labem 413 01 (2. patro, dveře č. 70)
Pevná linka: 416 850 161, **e- mail:** mlegnerova@roudnicenl.cz

Kontakty:

Mgr. Monika Legnerová, vedoucí odboru, tel: 416 850 161, mobil: 602 609 733,
e-mail: mlegnerova@roudnicenl.cz

Oddělení sociálně právní ochrany dětí a prevence

Bc. Jana Maťková, vedoucí oddělení, manažerka prevence kriminality, terénní práce,
tel.: 416 850 164, e-mail: jmatkova@roudnicenl.cz

Sociální prevence

Petr France, kurátor pro mládež a dospělé,
tel.: 416 850 176, e-mail: pfrance@roudnicenl.cz

Bc. Václav Živný, kurátor pro mládež a dospělé,
tel.: 416 850 176, e mail: vzivny@roudnicenl.cz

Sociálně právní ochrana dětí

Bc. Iveta Krobová, terénní práce, náhradní rodinná péče,
tel.:416 850 174, e-mail: ikrobova@roudnicenl.cz

Světlana Valtýřová, terénní práce,
tel.: 416 850 173, e-mail: svaltyrova@roudnicenl.cz

Věra Bruderhansová, DiS, terénní práce,
tel.: 416 850 173, e-mail: vbruderhansova@roudnicenl.cz

Kontakty na další odborníky

Dětská psychiatrická ambulance
Fügnerova 1, Litoměřice
MUDr. Táborská – dětský psychiatr Tel.: 416 731 805

Psychiatrie pro dospělé
Fügnerova 1, Litoměřice
MUDr. Hájková – Tel.: 416 734099

Ordinace klinické psychologie – děti a dorost
Fügnerova 1, Litoměřice
Mgr. Ludmila Jakovcová – Tel.: 416 731 809

Poradna pro rodinu, manželská a předmanželská poradna
Palachova 18, Litoměřice Tel.: 416 733 023

Policie ČR Litoměřice
Eliášova 7, tel.: 974 436 207
Specialisté linie mravnosti a mládeže/domácí násilí/
por. Mgr. B. Klenotová – Tel.: 974 436 454
nprap. J. Krpeš – Tel.: 974 436 458
por. Bc. M. Vágner – Tel.: 974 436 458
PIS p. Romová – mluvčí Policie ČR, p. Kofrová

Okresní státní zástupce, specialista na mládež
JUDr. V. Šípalová, Tel.: 416 717 113

Kontaktní centrum – Centrum sekundární a terciální prevence drogových závislostí
Lidická 57, Litoměřice
Bc. J. Papež – Tel.: 416 737 182, 728 262 683

Fond ohrožených dětí Klokánek
Alšova 8, Litoměřice
p. I. Prudičová Tel. 466 730 010

Městský úřad Litoměřice
Mírové náměstí – Tel. ústředna 416 916 111
Oddělení sociálně právní ochrany dětí a mládeže
Vedoucí oddělení: p. D. Čermáková – Tel.: 416 916 124
Oddělení sociálně právní ochrany a prevence
Vedoucí oddělení: p. J. Zelená – Tel.: 416 916 424
Kurátoři

Informační a poradenské středisko pro volbu povolání
Úřad práce Litoměřice – Tel.: 416 713 111
Mgr. L. Hamelová

Linka důvěry při DDM Rozmarýn Tel.: 416 741 798

Linka důvěry Dětského krizového centra Tel. NON-STOP: 241 484 149

Internetové poradenství: problem@ditekrize.cz
www.ditekrize.cz

Webové stránky

www.drogy.cz
www.odrogach.cz
www.minimalizacesikany.cz.
www.linkabezpeci.cz
www.sikana.cz
www.adiktologie.cz
www.kybersikana.eu
www.pppuk.cz
www.bezpecnyinternet.cz
www.dokurte.cz
www.stopkoureni.cz

Doporučená literatura

M. Kolář:	Bolest šikanování
	Nová cesta k léčbě šikany
V. Rogers:	Kyberšikana
K. Vágnerová:	Minimalizace šikany

Krizový plán školy – strategie postupu řešení v případě zjištění rizikového chování

Dojde-li k porušení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy nebo výskytu jiného rizikového chování (záškoláctví, šikana, závislostní chování, rasismus, xenofobie, sexuální rizikové chování, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, poruchy příjmu potravy, týrání a zneužívání dětí, negativní působení sekt…) **bude postupováno dle školního řádu a metodického pokynu MŠMT ČR č. j. 21291/2010–28 takto:**

1. Individuální pohovor se žákem (dle konkrétní situace – třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence nebo ředitel)
2. Podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
3. Doporučení a zprostředkování kontaktu s odborníky
4. V případě nezájmu rodičů kontaktování sociálního odboru a oddělení péče o dítě
5. V případě dealerství oznámení Policii ČR

Postup školy při vzniku problémů v oblasti zneužívání návykových látek

1. U žáka byly nalezeny nelegální drogy

- Učitel odebere za přítomnosti svědka látku a uloží ji na bezpečné místo (do školního sejfu) s písemným záznamem o případu.
- Oznámí tuto skutečnost řediteli školy.
- Učiteli není dovoleno bez svolení žáka provádět šetření. Toto je oprávněna pouze Policie ČR u osob podezřelých ze zneužívání drog.
- Ředitel informuje rodiče žáka a rozhodne, zda je nutné postoupit případ policii.
- Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka, prostřednictvím TU informuje rodiče.

2. Na půdě školy je nalezen žák pod vlivem drog nebo alkoholu, nebo trpí abstinenčními příznaky

- Učitel, který nalezne žáka pod vlivem drog nebo alkoholu, nebo žáka trpícího abstinenčními příznaky, zajistí žákovi bezpečnost (dá ho okamžitě pod dohled TU, případně jiného učitele a okamžitě kontaktuje rodiče, případně zdravotnické zařízení).
- Učitel případ okamžitě nahlásí vedení školy.
- Učitel provede ve spolupráci s výchovným poradcem či metodikem prevence zápis o daném případu.
- Ředitel informuje rodiče žáka a rozhodne, zda je nutné postoupit případ policii z důvodu zneužívání a distribuce drog.
- Po návratu žáka do školy provede třídní učitel, případně výchovný poradce pohovor se žákem. Doporučí mu rozhovor s odborníkem, zpočátku třeba přes linku důvěry, dále doporučení na odborníky ze zdravotnického zařízení, K-centra, PPP, apod.
- Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

3. Žák se svěří s tím, že užívá drogy

- Učitel nabídne radu a podporu nebo se obrátí na výchovného poradce. Doporučí žákovi rozhovor s odborníkem, např. ze zdravotnického zařízení, K-centra, PPP apod. Případně se žákovým souhlasem příslušné zařízení (např. PPP) okamžitě kontaktuje.
- Pokud půjde o nezletilého žáka, je nutné ho přesvědčit o nutnosti kontaktovat rodiče a vše jim vhodnou formou oznámit. Zachování mlčenlivosti vzhledem k věku žáka je nevyhovující pro obě strany.

4. Na půdě školy byly nalezeny drogy nebo vybavení k jejich užívání

- Nálezce z řad učitelů drogy nebo vybavení zajistí jejich bezpečné uložení.
- Provede záznam o případu za přítomnosti svědka.
- Informuje ředitele školy nebo jeho zástupce.
- Ředitel školy nebo jeho zástupce kontaktuje policii

5. Žák je přistižen při prodeji drog

- Pedagog či jiný pracovník školy odebere látku a uloží ji na bezpečném místě (do školního sejfu) se záznamem o případu a za přítomnosti svědka.
- Pedagog či jiný pracovník školy kontaktuje výchovného poradce či metodika prevence a ten prodiskutuje případ se žákem. Provede zápis o pohovoru.
- Pedagog či jiný pracovník školy vše oznámí řediteli školy.
- Ředitel školy kontaktuje policii z důvodu porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy mládeže) a prostřednictvím třídního učitele vše oznámí rodičům žáka.
- Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

Postup školy v případě neomluvené či zvýšené omluvené absence žáků

1. Dobu a způsob uvolnění žáka ze školního vyučování stanoví školní řád.
2. Školní docházku žáků své třídy eviduje třídní učitel.
3. Na prevenci záškoláctví se podílí třídní učitel, výchovný poradce a metodik prevence ve spolupráci s ostatními učiteli a zákonnými zástupci žáka.

Součástí prevence je:

a) pravidelné zpracování dokumentace o absenci žáků
b) součinnost se zákonnými zástupci
c) analýza příčin záškoláctví včetně přijetí příslušných opatření
d) výchovné pohovory se žáky

4. Škola prostřednictvím TU může požadovat, pokud to považuje za nezbytné, jako součást omluvenky vystavené zákonným zástupcem či zletilým žákem i doložení nepřítomnosti žáka z důvodu nemoci ošetřujícím lékařem, a to pouze v případě, že nepřítomnost žáka ve škole přesáhne tři dny školního vyučování.
5. Ve zcela výjimečných, individuálně stanovených případech, časté nepřítomnosti žáka nasvědčující zanedbání školní docházky může škola požadovat jako součást omluvenky potvrzení ošetřujícího lékaře o nemoci žáka i v nepřítomnosti, která nedosahuje délky uvedené v odstavci 4.
6. Třídní učitel je povinen sledovat jak omluvenou, tak neomluvenou absenci žáka. V případě, že se žák neúčastní po dobu nejméně 5 vyučovacích dnů vyučování a jeho neúčast není omluvena, informuje TU ředitele školy, který vyzve písemně zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka, aby neprodleně doložil důvody žákovy nepřítomnosti; zároveň upozorní, že jinak bude žák posuzován, jako by vzdělání zanechal. Žák, který do 10 dnů od doručení výzvy nenastoupí nebo nedoloží důvod nepřítomnosti, může být posuzován, jako by vzdělání zanechal a tímto dnem přestává být žákem školy.
7. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce nebo zletilý žák prokazatelně pozván.
8. Při počtu neomluvených hodin nad 10 informuje třídní učitel ředitele školy, který svolá školní výchovnou komisi, které se zúčastní mj. ŠMP, výchovný poradce, zákonný zástupce žáka, příp. orgán sociálně právní ochrany dětí.
9. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, informuje třídní učitel ředitele školy.

Ten zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně – právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu.

Školní program proti šikanování

Program je tvořen na základě Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010–28 a Metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j. 21149/2016

Existence programu proti šikanování vymezuje postoj školy vůči problému výskytu šikany na školách.

Program proti šikanování má přispívat k vytváření bezpečného prostoru, respektujícího a vstřícného prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy pro případ řešení šikanování. Je určen pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy a stejně tak žákům a jejich rodičům.

Základem prevence šikanování a násilí je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli.

Zejména

a) podpora solidarita a tolerance
b) podpora vědomí sounáležitosti
c) vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
d) rozvoj spolupráce mezi žáky a jejich vzájemného respektu
e) rozvíjení jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince

Základní pojmy

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.
Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.
Verbální šikana = slovní útoky v podobě nadávek, pomluvy, ponižování, zesměšňování, vyhrožování.
Kyberšikana = útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.
Fyzická šikana = fyzické útoky různého typu (od házení papírků a jiných předmětů po bití apod.), záměrné ničení a poškozování věcí oběti, krádeže apod.
Smíšená šikana = kombinace verbální a fyzické šikany.

Jak poznat šikanu?

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

(Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností).

Přímé znaky šikanování

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se neuniknout.

Stadia šikany podle Koláře

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet drobné legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šiřitelé viru začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejníže, tedy ti slabí.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě a aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Čeho by si měli všímat rodiče?

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se jeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá se svěřit s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si ztěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Co dělat v případě podezření na šikanu?

- Pokud se Vám dítě svěří se svým trápením, důvěřujte mu, podpořte ho a slibte pomoci.
- Pokuste se zjistit co nejvíce informací.
- Informujte školu o podezření na šikanování. Obrátit se můžete na třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo vedení školy. Navštivte nás.
- Při řešení problému spolupracujte se školou. Budeme respektovat Váš požadavek na zachování důvěrnosti informací.

Co udělá škola?

Zmapování situace

V průběhu prvního pololetí školního roku bude provedeno dotazníkové šetření u všech žáků školy, žáci budou hodnotit své vztahy se spolužáky. Dotazník zadá a vyhodnotí ŠMP. Na základě získaných informací a ve spolupráci s třídními učiteli bude propracováno s jednotlivými třídami a skupinami. V rámci třídnických hodin budou posilovány dobré vztahy. S výsledky budou seznámeni všichni učitelé.

Motivace pedagogů pro změnu, další vzdělávání pedagogů

Na začátku roku seznámí ŠMP všechny pedagogické pracovníky školy s programem proti šikanování, proškolí je ve znalostech dané problematiky a seznámí je s postupem řešení v případě šikany. Pedagogové budou dále motivováni a vybíráni pro další vzdělávací semináře v problematice šikany a jiného rizikového chování.

Užší realizační tým

Tvoří ho ředitel školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitel.

Společný postup při řešení šikanování

Kdy je nutné začít vyšetřovat šikanu?

- Rodiče oznámí podezření na šikanování nebo žádají o vyšetření týrání jejich dítěte.
- Dojde k provalení šikanování (učitel je svědkem fyzického útoku, oběť má viditelná zranění).
- Oběť nebo její kamarád případ nahlásí učiteli.
- Šikana vyjde najevo při vyhodnocení monitorování (dotazníků).
- Při nepřímo varujících signálech, kdy žák vysílá skryté signály o pomoc (žák vchází do třídy až po učiteli, postává osamoceně, nemá kamaráda, je smutný, ustrašený, má nadměrnou absenci, náhle se mu zhorší prospěch apod.) nebo při známkách subtilního násilí a manipulace (žák je přehlížen, odmítán, dostává příkazy a snaží se jim vyhovět, ostatní mu ničí věci a je terčem různých žertíků, třída se mu směje, nadává mu, ostatní do něj strkají, dobrovolně jim dává svačinu).

Při hodnocení projevů vždy posuzujeme, zda jsou přítomny znaky šikanování: samoúčelnost agrese a nepoměr sil.

Kdo řeší šikanu a s kým spolupracuje?

- Školní metodik prevence s výchovným poradcem, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, příp. s jinými odborníky.

Postup pedagoga

Pokud je pedagog informován o šikaně nebo pojme podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování ve spolupráci se školním metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele.

Postup ředitele školy

- Přijme informaci o šikanování (od pedagoga, rodiče, žáka).
- Rozhodne se, zda škola zvládne řešení šikany vlastními silami nebo zda potřebuje pomoc zvenčí (PPP, SVP, Policie ČR).
- V případě prokazatelných jevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na jejím vyšetřování dle jeho pokynů.
- Zajistí informování rodičů o vyšetřování šikany, které řídí.
- V případě potřeby je nutné, zajistí zprostředkování odborné péče.
- V případě nutnosti doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- Při podezření, že šikanování naplnilo podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost policii ČR.
- Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

Na co se zaměřit?

Je nutno zdokumentovat odpovědi na následující otázky

- Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?
- Kdo je agresor, popřípadě kolik je agresorů, kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník a kdo je obětí i agresorem?
- Co, kdy, kde a jak dělali agresoři konkrétním obětem?
- K jak závažným a agresivním a manipulativním projevům došlo?
- Jak dlouho šikanování trvá?
- V případě, že je informátorem rodič, nesmíme jeho výpověď zpochybňovat, ale věc neodkladně řešit. Domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte a naznačit příští kroky.
- V případě, že je informátorem sama oběť, je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci a abychom ji ochránili před agresory.

Postup ŠMP a VP

1. **Vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou)**
   - Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
   - Nalezení vhodných svědků – vybereme žáky, kteří s obětí kamarádí nebo ji alespoň neodmítají, žáky, kteří jsou nezávislí na agresorech.
   - Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace oběti a agresorů).
   - Důležité je, abychom rozhovory organizovali tak, aby o nich druzí nevěděli.
   - Zajištění ochrany obětem – po celou dobu vyšetřování je nutné ochránit oběť, zvýšit dozor, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte, v nutném případě nechat dítě doma.
   - Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi – následuje až po shromáždění důkazů!
   - Slouží k zastavení agrese, upozorníme je, že při jakémkoli náznaku šikanování bude jejich potrestání přísnější, případně bude nahlášeno policii, naopak, pokud budou mít snahu napravit situaci, může to zmírnit kázeňská opatření.
   - Realizace metody usmíření nebo metody vnějšího nátlaku (výchovný pohovor, výchovná komise s agresorem a jeho rodiči).
   - Třídnická hodina o způsobu potrestání agresorů informuje celou třídu. Je třeba s touto třídou nadále pracovat, rozvíjet kamarádské vztahy. Můžeme se také obrátit na odborníky SVP, PPP.
   - Pohovor s rodiči – úkolem je informovat rodiče o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.
   - V případě nutnosti – třídní schůzka.
   - Práce s celou třídou.

2. **Vyšetřování pokročilé šikany s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti**
    - Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.
    - Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
    - Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
    - Pokračující pomoc a podpora oběti.
    - Nahlášení policii.
    - Vlastní vyšetřování – rozhovor s obětí a informátory, nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků, individuální nebo konfrontační rozhovory se svědky, rozhovory s agresory, případně jejich konfrontace.
    - Léčba – metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.
V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Výchovná opatření

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy.
- Snížená známka z chování, ve zvlášť závažných případech podmínečné vyloučení a vyloučení ze školy.

V mimořádných případech se užijí další opatření:

- Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- V případě, že šikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu podle z. Č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, podává ředitel školy trestní oznámení na Policii ČR.

Primární prevence v třídnických hodinách

1. Časovým prostorem třídního učitele pro uskutečňování programu jsou třídnické hodiny.
2. Účastníci by měli sedět v kruhu, aby na sebe vzájemně viděli a mohli spolu komunikovat bez překážek.
3. Obsah setkání by měl zahrnovat: zahájení, aktuální témata, připomínky a dotazy, komunikace by měla být otevřená, každý má prostor se vyjádřit.
4. Je nutné vytvořit specifická pravidla komunikace, o které se během práce opírá.
5. Během setkání se nastavují normy, TU dává jasně najevo, že šikana nebude trpěna.

Primární prevence ve výuce

1. Viz. PPŠ kapitola 5. Metody práce.
2. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování.
3. Viz MPP kapitola 10.

Ochranný režim

- Ochrana žáků před šikanou je zakotvena ve školním řádu.
- Před vyučováním a v přestávkách je zajištěn dohled pedagogů.
- Ve škole funguje možnost anonymně sdělit řediteli školy dané problémy.

Spolupráce s rodiči

Úkolem každého učitele je získat rodiče ke spolupráci na pravidelných třídních schůzkách. Na schůzce rodičů, budoucích prvních ročníků jsou rodiče seznámeni s metodikem prevence, výchovným poradcem, třídním učitelem a minimálním preventivním programem, problematikou šikany, způsobem jejího řešení, taktéž je prosíme o spolupráci.

Školní poradenské služby

Pokud někdo z žáků či rodičů, příp. učitelů potřebuje pomoc, může se obrátit na třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce, ředitele školy.
Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány.

Zejména

1. V resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry.
2. V resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry, a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie.
3. V resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence, případně s nestátními neziskovými organizacemi specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že rodiče odmítají spolupracovat se školou, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

Nabídka volnočasových aktivit

Středisko volného času, zájmové kroužky, kulturní a společenské akce, odborné exkurze, fotbalové zápasy, posilovnu, tělocvičnu, nadstandardně vybavenou studovnu s knihovnou, možnost získání ECDL.
Spolupracujeme s MěÚ Roudnice nad Labem, Policií ČR, pedagogicko-psychologickou poradnou, městskou knihovnou, galerií, Českomoravským svazem, Domem dětí, se základními školami.

Předcházení školní neúspěšnosti

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 sb.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování je součástí většího celku, a to preventivního programu školy.

Strategie vychází z kontinuální všímavosti pracovníků školy k individuálním potřebám žáků, a to nejen z hlediska jejich vzdělávání, ale i sociálně-psychologických potřeb. Optimálně se na zpracování podílí celý pedagogický sbor (školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitelé, ostatní pedagogičtí pracovníci).

Důležitá je práce se školním kolektivem, který se začíná utvářet na adaptačních kurzech. Náplní kurzu jsou aktivity zaměřené na prevenci rizikového chování, sportovní aktivity, hry zaměřené na rozvoj psychických a komunikativních dovedností. Dále pracují třídní učitelé se žáky v třídnických hodinách.

Třídní učitelé včasně intervenují při aktuálních problémech jednotlivých žáků a třídních kolektivů – informují metodika prevence. Třídní učitelé připravují podklad pro výchovného poradce/metodika prevence.

S žáky ohroženými školní neúspěšností pracuje výchovná poradkyně. Ve spolupráci s třídními učiteli a vyučujícími zajišťuje žákům s SPU poskytování doporučených podpůrných opatření. Třídní učitelé vyhodnotí prospěch žáků ve třídě a jejich seznam předají výchovnému poradci. U nově podchycených žáků je zjišťována příčina zhoršení prospěchu. Pravidelně je na pedagogické poradě školy vyhodnocována situace ve vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností a všichni jsou s ní seznámeni.

V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče prostřednictvím třídních učitelů. Výchovný poradce v tomto případě projedná na následující třídní schůzce se zákonnými zástupci jeho studijní výsledky a navrhne možnosti řešení. V případě jejich nepřítomnosti na třídních schůzkách je vyzve k projednání ve škole. Výchovný poradce individuálně konzultuje studijní výsledky a jejich příčiny také s žákem, třídním učitelem a vyučujícím daných předmětů. V případě potřeby či zájmu také nabízí žákům a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP a SVP.

Výchovný poradce se podílí i na koordinaci spolupráce mezi žákem a vyučujícím. Každý vyučující má určené konzultační hodiny, které jsou vyvěšeny na dveřích jednotlivých kabinetů. V rámci těchto hodin, po domluvě i mimo ně, umožní žákům individuální nebo skupinové konzultace, popř. doučování. Na konci každého klasifikačního období výchovný poradce vyhodnocuje výsledky práce vyučujících se prospěchově slabými žáky a spolupráci s rodiči těchto žáků.

Slovník odborných pojmů

Agrese – je útočné jednání vůči druhé osobě, tendence zničit nebo poškodit nějaký objekt
Záškoláctví – je úmyslné zameškávání školního vyučování, žák se z vlastní vůle, bez vědomí rodičů vyhýbá pobytu ve škole.
Šikana – je fyzické, psychické týrání a omezování jedince v kolektivu
Kyberšikana – druh šikany, který využívá ICT technologie (mobilní telefony, počítače, e-maily apod.
Násilí – útoky, napadání, výhružky od jiné osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc
Intolerance – nesnášenlivost, nerespektování
Antisemitismus – nesnášenlivost, předpojatost vůči Židům, etnické skupině nebo rase
Extremismus – vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních norem, vyznačuje se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým principům
Rasismus – ideologie hierarchizující skupiny podle rasového klíče
Xenofobie – strach z neznámého, často označovaná jako strach z cizinců
Homofobie – diskriminace, odpor nebo iracionální strach z homosexuality nebo homosexuálů
Vandalismus – svévolné poškozování veřejného nebo soukromého majetku, který nepřináší pachateli žádné materiální obohacení
Závislostní chování – chování, které vede u člověka k závislosti na návykové látce nebo určité činnosti
Netolismus – chorobná závislost na tzv. virtuálních drogách, kam lze zařadit např. počítačové hry, mobilní telefon, internet nebo televizi
Gambling – chorobná závislost na hraní hazardních her
Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě – na rozdíl od extrémních sportů zde v první řadě jde o vědomé hazardování, o skutečné a dostatečně vysoké riziko smrti nebo zranění. Je to jen jiná forma ruské rulety, při které se nebere ohled na běžné meze, zákony, vlastní ani cizí životy
Poruchy příjmu potravy – jedná se o okruh onemocnění, kam patří mentální anorexie, mentální bulimie a také přejídání spojené s jinými psychickými poruchami, například se stresem
Sekty – pojem sekta označuje náboženskou nebo politickou skupinu, která se odpojila od větší, zavedené skupiny
Sexuálně rizikové chování – je soubor projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují rizika v oblasti zdravotní, sociální a v dalších oblastech. Takové chování může být přitom ve společnosti relativně častým jevem, např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, promiskuitní chování nebo rizikové sexuální praktiky).

Seznam použitých zkratek

PPŠ – Preventivní program školy
OSPOD – oddělení sociálně právní ochrany dětí
SVČ – středisko volného času
PPP – pedagogicko-psychologická poradna
ŘŠ – ředitel školy
SŠ – střední škola
ŠMP – školní metodik prevence
VP – výchovný poradce
NNO – Nestátní neziskové organizace
MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky